

Др ДРАГОЉУБ ДИВЉАНОВИЋ

Окружни марвени лекари у округу ваљевском од 1881. до 1918. године

У једној од ранијих свезака Гласника Историјског архива у Ваљеву било је речи о првим здравственим радницима у Ваљеву у XIX веку. Тада су поменути Ф. Будаи, Ф. Бихеле, С. Вукосављевић и М. Радовановић који су као први ветеринари (прва два и лекари) радили у Ваљеву.¹

Овде ће бити говора о марвеним лекарима који су радили у ваљевском округу од 1881. до 1918. год. управо од почетка организације ветеринарске службе (после Закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља) па до завршетка првог светског рата. Већ напред поменутим Законом, тј. његовом 11. тачком било је наређено да сваки округ мора имати свога марвеног лекара. Неки окрузи то нису могли имати одмах, а то је био случај и са округом ваљевским, из простог разлога што онда није било довољно стручњака тога профила. Од тада су у округу ваљевском (у који је онда долазио и Обреновац) радили као окружни марвени лекари следећи стручњаци:²

Саво Вукосављевић, 1887. год. у Ваљеву
Манојло Радовановић, 1889—1891. год. у Ваљеву
Љубомир Борђевић, 1892. год. у Ваљеву
Коста Врбић, 1893. год. у Ваљеву
Андрија Рашковић, 1894—1895. год. у Ваљеву
Драгомир Илић, 1896. год. у Ваљеву
Петар Димитријевић, 1898. год. у Ваљеву
Андрија Бурашковић, 1899—1900. год. у Ваљеву.
Танасије Филиповић, 1900. год. у Обреновцу
Петар Бојић, 1901—1902. год. у Ваљеву
Петар Миклавчић, 1901. год. у Обреновцу
Димитрије-Дука Пешика, 1902—1903. год. у Обреновцу
Живко Радојевић, 1903—1904. год. у Ваљеву
Јован Брандић, 1904. год. у Обреновцу
Милорад Николић, 1905—1912. год. у Ваљеву
Аврам Петковић, 1905—1908. год. у Обреновцу
Јозеф Рибнер, 1909. год. у Обреновцу

Настас Арменулић, 1910—1912. год. у Обреновцу

Божидар Драгићевић, 1913—1914. год. у Ваљеву.

О Сави Вукосављевићу, Манојлу-Машин Радовановићу, Ф. Будају и Ф. Бихелу било је раније речи у Гласнику Историјског архива у Ваљеву, па овде о њима нећемо писати. Биће само говора о осталим ветеринарима, углавном укратко о њиховим најважнијим биографским подацима, и то само за оне чији су нам биографски подаци познати. То чинимо из разлога да се они не забораве и да им се бар на овај начин унеколико ода признање за њихов пожртвован и пионирски рад у нашем крају.

КОСТА ВРБИЋ (1870—1945) окружни марвени лекар.³ Родом је из Алексинца. Високу ветеринарску школу завршио је у Бечу 1892. год. Ваљево му је било прво место службовања, иначе служио је још у Буприји (1894—1895. год.), Мачванској Митровици (1896. год.), Смедереву (1898. год.), Алексинцу (1899—1900. год.), Крушевцу (1901—1908. год.), Београду (1909—1912. год.) и у Крагујевцу (1913. год.). После ослобођења радио је у Крагујевцу (до 1925. год.) а затим прелази у Београд (до 1933. год.). У Београду је био ветеринарски инспектор у Управи града Београда.

За време првог светског рата прешао је преко Албаније и у Солуну је радио у Ветеринарском одељењу Врховне команде.

Био је веома активан као друштвени радник и познат као борац за афирмацију ветеринарског staleжа и струке. Друштвеним радом се бавио у избеглиштву, па је, у својству секретара Удружења марвених лекара Краљевине Србије, био један од потписника Пројекта будућег рада на пољу ветеринарства и Пројекта организације ветеринарско-лекарске струке (донети у Водену и Солуну 1918. год.) у којима се дају смернице за будућу организацију ветеринарске службе у ослобођеној домовини. Као такав био је председник Југословенског ветеринарског удружења (1926. год.) а нешто касније и председник Београдске секције истог удружења (1931. год.).

Објавио је већи број стручних и полемичних радова објашњавајући у њима потребу бољег организовања ветеринарства у Србији, него што је оно до тада било организовано.

ДРАГОМИР ИЛИЋ (1873—1917) окружни марвени лекар.⁴ О њему знамо само толико да је службовао као ветеринар у Митровици (1895. год.), Ваљеву (1896. год.), Алексинцу (1897. год.), у Будимпешти као ветеринарски делегат при Српском генералном конзулату (1898. год.), Параћину (1899—1900. год.), Младеновцу (1901. год.), Нишу (1902. год.), Паланци (1903. год.), Жабарима (1904. год.), Врању (1905. год.), Лесковцу (1906. год.) и Пироту (1907—1912. год.). Учествовао је у првом светском рату, прешао преко Албаније и умро у избеглиштву 1917. год.

АНДРИЈА (АНДРА) БУРАШКОВИЋ (1862—1932) окружни марвени лекар.⁵ Рођен је у Улцињу. Као војно државни питомац завршио је ветеринарске науке у Бечу где је дипломирао 1893. год. Неко време је био војни марвени лекар а онда прешао у цивилну ветеринарску службу. Као цивилни ветеринар радио је у Свилајнцу (1898. год.), Ваљеву (1899—1900. год.), Буприји (1901—1909. год.) и Смедереву (1910—1914. год.). Учествовао је у првом светском рату и прешао преко Албаније заједно са своја два сина. У Буприји је засновао и своју породицу и у том граду је оставио

АНДРИЈА ЂУРАШКОВИЋ

највише трагова своје активности. Тако је, између осталог, био један од оснивача приватне гимназије у овом граду од које је убрзо постала државна гимназија. Умро је у Буприји 1932. године.

ТАНАСИЈЕ ФИЛИПОВИЋ (1855—1941) окружни марвени лекар.⁶ Рођен је у Београду. После завршене Војне поткивачке школе одлази као државни питомац у Беч где је завршио ветеринарске студије. Најпре је био једно време војни марвени лекар али убрзо прелази на цивилни сектор. Као окружни марвени лекар радио је у Крушевцу (1894—1896. год.), Ужицу (1898. год.), Обреновцу (1900. год.), Великом Градишту (1901—1903. год.), Свилајнцу (1904—1909. год.), Буприји (1910. год.), Аранђеловцу (1911—1912. год.) и Добричеву (1913. год.). У Добричеву је и пензионисан. Учествовао је у првом и другом српско-турском рату (1876, 1877. год.), у рату

са Бугарима (1885. год.) а 1914. год. је био на дужности управника Сталне војне марвене болнице. Умро је у Београду 1941. године.

ПЕТАР БОЈИБ (1852—1909) окружни марвени лекар.⁷ Рођен је у Београду (Банат). Ветеринарске науке је завршио у Пешти. И он је у Србији најпре био војни ветеринар. Као цивилни марвени лекар радио је прво у Ужицу (1882—1883. год. и касније 1885—1887. год.), у округу топличком (1884. год. и 1888—1889. год.). У округу београдском је био запослен 1890. год., у Смедереву (1891. год.), Пироту (1892. год.), округу чачанском (1893—1895. и 1898—1900. год.), Бурији (1896. год.), Ваљеву (1901—1902. год.) и у Лозници (1903—1909. год.). Умро је у Београду 1909. године.

ЈОВАН БРАНДИБ (1875—1962) виши ветеринарски саветник.⁸ Рођен је у Неготину. Ветеринарске науке завршио је у Бечу 1899. год. Радио је најпре у Министарству народне привреде (1900. год.), Лесковцу (такође 1900. год.), Ужичкој Пожези (1901. год.), Ужицу (1902. год.), Обреновцу (1903. год.), Текији (1904—1912. год. и 1914. год.) и Лозници (1913. год.). После првог светског рата службовао је у Великом Градишту, Неготину, Пожаревцу и Светозареву. Пензионисан је 1933. год.

Учествовао је у балканским ратовима и у првом светском рату и са војском прешао преко Албаније. Умро је у Неготину 1962. године.

АВРАМ ПЕТКОВИЋ (1855—1914) окружни марвени лекар.⁹ Рођен је у Крушевцу. После завршене Војно поткивачке школе у Београду одлази у Беч на Високу ветеринарску школу. Ту је дипломирао 1886. године. На разним дужностима у војсци провео је преко 17 година. Године 1889. он прелази у цивилну ветеринарску службу. Био је окружни марвени лекар у Прокупљу (1889. год.), у округу ужичком (1890—1892. год.), Алексинцу (1893—1896. год.), Крушевцу (1896. год.), Великом Градишту (1897. год.), округу врањском (1898. год.), Смедереву (1900. год.), Текији (1902. год.), Обреновцу (1904. год.), Аранђеловцу (1908—1909. год.) и Чачку (1910. год.).

Прошао је кроз све ратове које је водио наш народа од 1876. па до 1914. године. У првом светском рату био је заробљен и интерниран у Рашку. Умро је у Смедереву 1941. године.

НАСТАС Б. АРМЕНУЛИЋ (1877—1943) виши ветеринарски саветник.¹⁰ Рођен је у Смедереву. На Ветеринарском факултету у Бечу дипломирао је 1900. године. Као марвени лекар радио је у Србији најпре у округу београдском (1901. год.), Младеновцу (1904. год.), Рашкој и Чачку (такође 1904. год.), Обреновцу (1909. год.), у округу призренском (1913. год.). После првог светског рата радио је још у Пироту, Нишу и Смедереву. Учествовао је такође и у првом светском рату. Умро је у Смедереву 1943. године.

Погрешили би ако не поменемо овде и двојицу ветеринарских радника који су за време првог светског рата живели и радили у Ваљеву и ту умрли такође. То су Фрања Гец и Марко Јовановић.

ФРАЊА ГЕЦ (1853—1915) окружни марвени лекар.¹¹ Рођен је у Старчеву код Панчева. Ветеринарске науке завршио је у Бечу. Био је окружни марвени лекар у Београду (1892. год.), Прокупљу (1893. год.), Пироту (1894—1901. год.), Свилајци (1902—1906. год.), Врању (1907—1910. год.), Крушевцу (1911—1913. год.) и Ваљеву (1914. год.).

Учествовао је у балканским ратовима а у првом светском рату је био управник Дринске сталне марвене болнице у Ваљеву.

ФРАЊА ГЕЦ

Умро је 1915. год. у Ваљеву и ту сахрањен.

Фрања Гец је био син марвеног лекара Јована Геца који је написао прву ветеринарску књигу на српском језику а отац Милутина Геца, једног од најзначајнијих ветеринара у Југославији између два светска рата.

МАРКО ЈОВАНОВИЋ (1866—1915) војни ветеринар.¹² Рођен је у Зајечару. Према једнима он је ветеринарске науке завршио у Бечу и постао марвени лекар, док је по другима био само ветеринарски официр са средњом спремом. Као војни ветеринар служио је у Београду, Нишу, Крушевцу и Ваљеву. У Ваљеву је радио у Ветеринарској болници Дринске дивизије. За време борби на положајима према Дрини био је рањен и тешко контузован. Пренели су га у Ваљевску болницу где је умро од задобијених повреда 1915. године. У Ваљеву је и сахрањен.

Колико нам је познато за време прве окупације Србије од 1915—1918. год. није било марвених лекара на цивилној дужности у ваљевском округу. Сви су они били отишли са српском војском преко Албаније. Ветеринарске послове по Србији вршили су, ту и тамо, присутни аустроугарски војни ветеринари припадници окупаторских војних формација.

НАПОМЕНЕ:

- 1 Гласник Историјског архива Ваљево, 1966, бр. 1, с. 135—141.
- 2 Др Драгољуб Дивљановић, Ветеринарски кадрови у Србији од 1800—1918. године (рукопис).
- 3 Исто.
- 4 Исто.
- 5 Исто.
- 6 Ветеринарски гласник, Београд, 1966, бр. 12, с. 1001—1005.
- 7 Исто, 1973, бр. 4, с. 299—302.
- 8 Исто, 1966, бр. 5, с. 394—399.
- 9 Исто, 1973, бр. 4, с. 299—302.
- 10 Др Драгољуб Дивљановић, Ветеринарски кадрови у Србији од 1800—1918. године (рукопис).
- 11 Ветеринарски гласник Београд, 1966, бр. 2, с. 139—144.
- 12 Др Драгољуб Дивљановић, Ветеринарски кадрови у Србији од 1800—1918. године (рукопис).